

شیوه‌نامه: نایب فشاخ القره غولی، وجدان. سعادت‌مند، زهره. قاسم خفیف، انعام. و براتعلی، مریم. (۱۴۰۵). طراحی و اعتباریابی الگوی برنامه درسی سواد رسانه‌ای در دوره ابتدایی آموزش و پرورش عراق. آموزش، تربیت و توسعه پایدار، ۴(۱)، ۱-۱۴.

© ۱۴۰۵ تمامی حقوق انتشار این مقاله متعلق به نویسنده است. انتشار این مقاله به صورت دسترسی آزاد مطابق با گواهی (CC BY-NC 4.0) صورت گرفته است.

طراحی و اعتباریابی الگوی برنامه درسی سواد رسانه‌ای در دوره ابتدایی آموزش و پرورش عراق

وجدان نایب فشاخ القره غولی^۱، زهره سعادت‌مند^۲، انعام قاسم خفیف^۳، مریم براتعلی^۴

۱. دانشجوی دکتری گروه برنامه ریزی درسی، واحد اصفهان (خوراسگان)، دانشگاه آزاد اسلامی، اصفهان، ایران
۲. دانشیار گروه علوم تربیتی، واحد اصفهان (خوراسگان)، دانشگاه آزاد اسلامی، اصفهان، ایران
۳. دانشیار گروه روانشناسی تربیتی، دانشکده علوم انسانی، دانشگاه ذی قار، عراق
۴. استادیار گروه علوم تربیتی، واحد اصفهان (خوراسگان)، دانشگاه آزاد اسلامی، اصفهان، ایران

* ایمیل نویسنده مسئول: saadatmand@iau.ac.ir

چکیده

هدف از پژوهش حاضر طراحی و اعتباریابی الگوی برنامه درسی سواد رسانه‌ای در دوره ابتدایی آموزش و پرورش عراق انجام شد. روش پژوهش آمیخته بود که در بخش کیفی طراحی برنامه درسی سواد رسانه‌ای در دوره ابتدایی با استفاده از روش سنتزپژوهی بر اساس مدل قیاس و مبتنی بر الگوی کلان و جهت اعتباریابی، اطلاعات به دست آمده در اختیار متخصصین حوزه برنامه‌ریزی درسی و مدیریت رسانه و اطلاعات قرار گرفت. حوزه پژوهش در سنتزپژوهی و در راستای طراحی برنامه درسی سواد رسانه‌ای، متون مرجع پیرامون سواد رسانه‌ای و آموزش سواد رسانه‌ای در محدوده سال‌های ۲۰۱۰ تا ۲۰۲۵ بود. جامعه آماری در راستای اعتباریابی مؤلفه‌های شناسایی شده برنامه درسی سواد رسانه‌ای حاصل از سنتزپژوهی، و همچنین جهت اعتباریابی الگو متخصصین حوزه برنامه‌ریزی درسی و مدیریت رسانه و اطلاعات بود. نمونه در بخش سنتزپژوهی به شیوه هدفمند و در بخش کمی و جهت اعتباریابی گروه ۱۰ نفره از متخصصین حوزه برنامه‌ریزی درسی و مدیریت رسانه و اطلاعات بود که به صورت هدفمند ملاک محور انتخاب شدند. روش جمع‌آوری اطلاعات به منظور انجام سنتزپژوهی، کتابخانه‌ای و ابزار پژوهش در مرحله سنتزپژوهی، فیش‌برداری و در مرحله اعتباریابی، پرسشنامه‌های محقق ساخته بود. تحلیل داده‌ها در بخش کیفی با استفاده از روش سنتزپژوهی و در بخش کمی از نسبت روایی محتوایی (CVR) و از طریق ضریب لاووشه انجام شد. نتایج نشان داد طراحی الگوی برنامه درسی سواد رسانه‌ای در دوره ابتدایی شامل اهداف، محتوا، راهبردهای یادگیری-یاددهی، ارزشیابی، گروه بندی، زمان و مکان بوده است. همچنین نتایج حاصل در بخش اعتباریابی الگو مورد توافق ۹۰ درصد از متخصصین و صاحب نظران حوزه برنامه‌ریزی درسی و سواد رسانه‌ای است.

کلیدواژه‌گان: طراحی برنامه درسی، سواد رسانه‌ای، دوره ابتدایی آموزش و پرورش عراق.

تاریخ ارسال: ۲۰ تیر ۱۴۰۴

تاریخ بازنگری: ۲۴ شهریور ۱۴۰۴

تاریخ پذیرش: ۵ مهر ۱۴۰۴

تاریخ چاپ: ۱۰ آبان ۱۴۰۴

How to cite: Fashakh Al Qarghuli, W. N., Saadatmand, Z., Khafeef, E. Q., & Baratali, M. (2026). Design and Validation of a Media Literacy Curriculum Model for Primary Education in Iraq. *Training, Education, and Sustainable Development*, 4(1), 1-14.

 © 2026 the authors. This is an open access article under the terms of the Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International (CC BY-NC 4.0) License.

Design and Validation of a Media Literacy Curriculum Model for Primary Education in Iraq

Wijdan Najeh Fashakh Al Qarghuli¹, Zohreh Saadatmand^{2*}, Enaam Qasim Khafeef³, Maryam Baratali⁴

1. PhD Student, Department of Curriculum planning, Isf.C., Islamic Azad University, Isfahan, Iran.
2. Associate Professor, Department of Educational Sciences, Isf.C., Islamic Azad University, Isfahan, Iran
3. Associate Professor, Department of Educational Psychology, Faculty of Humanities, Dhi Qar University, Iraq.
4. Assistant Professor, Department of Educational Sciences, Isf.C., Islamic Azad University, Isfahan, Iran.

*Corresponding Author's Email: saadatmand@iau.ac.ir

Abstract

The present study aimed to design and validate a curriculum model for media literacy in the primary education system of Iraq. A mixed-method approach was employed. In the qualitative phase, the media literacy curriculum for the primary level was designed through a research synthesis method based on the analogy model and guided by Klein's framework. For validation, the information obtained was presented to experts in curriculum planning and media and information management. The research domain for the synthesis phase, aimed at designing the media literacy curriculum, included reference texts on media literacy and media literacy education published between 2010 and 2025. The statistical population for validating the identified components of the media literacy curriculum derived from the synthesis, as well as for validating the overall model, consisted of specialists in curriculum planning and media and information management. In the synthesis phase, sampling was performed purposefully, while in the quantitative validation phase, a panel of 10 experts in curriculum planning and media and information management was selected using purposive criterion-based sampling. For data collection in the synthesis phase, a library method was used, and the research tool was note-taking cards; in the validation phase, researcher-made questionnaires were employed. Data analysis in the qualitative phase was conducted using research synthesis, while in the quantitative phase, content validity ratio (CVR) was applied through Lawshe's coefficient. The findings indicated that the designed media literacy curriculum model for primary education comprised objectives, content, learning-teaching strategies, assessment, grouping, time, and place. Moreover, the validation results showed that 90% of the experts and scholars in curriculum planning and media literacy agreed with the proposed model.

Keywords: *curriculum design, media literacy, primary education in Iraq*

Submit Date: 11 July 2025

Revise Date: 15 September 2025

Accept Date: 27 September 2025

Publish Date: 01 November 2025

رشد روزافزون فناوری‌های دیجیتال و گسترش نفوذ رسانه‌های نوین در زندگی کودکان، نظام‌های آموزشی را با چالشی اساسی برای پرورش سواد رسانه‌ای در نسل‌های آینده مواجه ساخته است. در جهان امروز، کودکان از سنین ابتدایی در معرض حجم عظیمی از داده‌ها، تصاویر و پیام‌های رسانه‌ای قرار می‌گیرند و بدون توانایی تحلیل، ارزیابی و استفاده انتقادی از این اطلاعات، ممکن است در برابر اطلاعات نادرست، تبلیغات مخرب و تهدیدات فرهنگی و اجتماعی آسیب‌پذیر شوند (Bayar et al., 2024). آموزش و پرورش ابتدایی به عنوان نخستین بستر سازمان‌یافته یادگیری، نقشی بنیادین در شکل‌دهی مهارت‌های شناختی و نگرش‌های انتقادی نسبت به رسانه دارد (Akmatoeva et al., 2025). در دهه اخیر، مفاهیم و چارچوب‌های نظری متفاوتی برای تبیین سواد رسانه‌ای ارائه شده است و ضرورت بازاندیشی در برنامه‌های درسی رسمی کشورهایی مانند عراق که با تحولات فناورانه و اجتماعی مواجه هستند، بیش از پیش آشکار شده است (Chryssanthopoulou, 2025).

برنامه‌های درسی موجود در بسیاری از نظام‌های آموزشی با وجود تلاش برای ادغام آموزش رسانه‌ای، همچنان از نبود الگوهای بومی و متناسب با نیازهای فرهنگی و اجتماعی رنج می‌برند (Hosseini et al., 2021). در عراق نیز، با وجود تلاش‌های پراکنده برای آشنا ساختن دانش‌آموزان با رسانه و فضای مجازی، هنوز برنامه درسی منسجمی که به طور علمی طراحی و اعتبارسنجی شده باشد وجود ندارد (Ebrahim Aziz Al-Zarji et al., 2024). این شکاف میان نیازهای واقعی جامعه و ساختار آموزشی، لزوم طراحی الگویی بومی و علمی را نشان می‌دهد که نه تنها بر نظریه‌های جهانی سواد رسانه‌ای تکیه دارد بلکه از اقتضات فرهنگی و اجتماعی عراق نیز بهره می‌گیرد (Sheikhabadi et al., 2024).

در ادبیات علمی، سواد رسانه‌ای به عنوان مجموعه‌ای از مهارت‌ها برای دسترسی، تحلیل، ارزیابی و تولید پیام‌های رسانه‌ای تعریف می‌شود (Celik et al., 2021). این مفهوم به ویژه در سنین ابتدایی با فرایندهای شناختی و فراشناختی کودکان پیوند خورده است، زیرا شکل‌گیری توانایی‌های تحلیل انتقادی و خودتنظیمی در این دوره اتفاق می‌افتد (Schneider et al., 2022). مطالعات نشان داده‌اند که برنامه‌های آموزش خودتنظیمی و آگاهی از فرایندهای شناختی می‌تواند عملکرد تحصیلی و مهارت‌های پردازش اطلاعات کودکان را ارتقاء دهد (Theobald, 2021). از این منظر، طراحی برنامه درسی سواد رسانه‌ای باید همسو با مراحل رشد شناختی و اجتماعی کودکان ابتدایی باشد تا از یادگیری سطحی فراتر رفته و منجر به پرورش تفکر انتقادی و مسئولیت‌پذیری رسانه‌ای شود (Nazravis et al., 2020). برخی پژوهش‌ها نشان داده‌اند که مدل‌های مبتنی بر تلفیق آموزش سواد رسانه‌ای با سایر حوزه‌های یادگیری، از جمله آموزش زبان و علوم اجتماعی، به ارتقای مهارت‌های تحلیلی و ارتباطی دانش‌آموزان کمک می‌کند (Bilotserkovets et al., 2021). به‌ویژه تجربه استفاده از محیط‌های مجازی در دوره همه‌گیری کرونا، اهمیت تربیت معلمان و دانش‌آموزان در فضای دیجیتال را بیش از پیش برجسته کرده است (Korona, 2024). معلمان زمانی می‌توانند محتوای رسانه‌ای را به‌طور مؤثر در کلاس درس به کار گیرند که پیشتر آموزش سواد رسانه‌ای دیده و توانایی بهره‌گیری از منابع دیجیتال را کسب کرده باشند (Lee et al., 2023).

در زمینه طراحی برنامه درسی، مدل‌های نوین بر اساس تحلیل نیازها، مرور نظام‌مند مطالعات و بهره‌گیری از اسناد تحولی آموزش شکل می‌گیرند (Hosseini et al., 2021). در ایران، تلاش‌هایی برای تدوین الگوهای مفهومی سواد رسانه‌ای مبتنی بر اسناد تحول آموزشی انجام شده است که می‌تواند به عنوان الگوی نظری مورد توجه قرار گیرد (Pak Tinat Mahdiyabadi et al., 2020). همچنین، رویکردهای جدید مانند مدل‌سازی سواد رسانه‌ای در تقویت سرمایه اجتماعی و توانمندسازی دانش‌آموزان در ارتباطات بین‌فرهنگی پیشنهاد شده‌اند (Nazravis et al., 2020). این رویکردها نشان می‌دهند که طراحی برنامه درسی باید فراتر از انتقال اطلاعات صرف بوده و بر توسعه مهارت‌های مشارکت اجتماعی و مسئولیت‌پذیری دیجیتال متمرکز شود (Mallia et al., 2020).

در سطح بین‌المللی، آموزش سواد رسانه‌ای به‌ویژه در مدارس ابتدایی با تأکید بر نقش آن در تربیت شهروندی دیجیتال گسترش یافته است (Kwon & Sung, 2024). نظام‌های آموزشی موفق، مانند برخی کشورهای اروپایی، رویکردهای تدریس ترکیبی و میان‌رشته‌ای را در برنامه‌های سواد رسانه‌ای اتخاذ کرده‌اند تا دانش‌آموزان علاوه بر مهارت‌های تحلیل انتقادی، توانایی تولید محتوای مسئولانه و اخلاقی را نیز فراگیرند (Lähdesmäki & Maunula, 2023). این امر در کنار نیاز به توسعه ظرفیت‌های حرفه‌ای معلمان برای مواجهه با تغییرات فناوری و شبکه‌های اجتماعی اهمیت دوچندان می‌یابد (Sultan et al., 2023).

از سوی دیگر، پژوهش‌ها بر اهمیت یادگیری مبتنی بر تجربه و نقش محیط‌های یادگیری تعاملی تأکید دارند. ایجاد فرصت برای تمرین عملی مهارت‌های رسانه‌ای، مانند تحلیل پیام‌های تبلیغاتی، تولید محتوای خلاق و گفت‌وگوهای انتقادی، می‌تواند به درونی‌سازی مفاهیم سواد رسانه‌ای کمک کند (De Leyn et al., 2021). همچنین، برنامه‌های مبتنی بر یادگیری خودتنظیمی و توانایی ارزیابی منابع اطلاعاتی در محیط‌های دیجیتال به ارتقای سطح آگاهی و قضاوت انتقادی دانش‌آموزان کمک می‌کند (Bayar et al., 2024).

در عراق، تحولات اخیر در سیاست‌های آموزشی و گرایش به فناوری‌های نوین، فرصتی مهم برای توسعه برنامه‌های درسی نوآورانه ایجاد کرده است (Ebrahim Aziz Al-Zarji et al., 2024). با این حال، نبود چارچوب‌های نظری معتبر و عدم وجود مدل‌های اعتبارسنجی شده موجب شده که برنامه‌ریزی درسی در حوزه سواد رسانه‌ای هنوز در مرحله ابتدایی باقی بماند (Sheikhabadi et al., 2024). مطالعات اخیر در طراحی آموزش مجازی و متوازن‌سازی عدالت آموزشی می‌تواند راهنمای مفیدی برای توسعه الگوهای جدید باشد (Shariati et al., 2024). همچنین، تحلیل روندهای علمی نشان می‌دهد که تحقیقات در زمینه سواد رسانه‌ای در حال حرکت به سمت بین‌رشته‌ای شدن و توجه به نیازهای محلی است (Kutlu-Abu & Arslan, 2023).

با توجه به اهمیت فزاینده رسانه در زندگی کودکان و نقش اساسی آن در شکل‌گیری هویت، نگرش و مهارت‌های اجتماعی، طراحی و اعتبارسنجی الگوی برنامه درسی سواد رسانه‌ای در دوره ابتدایی عراق ضرورتی اجتناب‌ناپذیر است. این مطالعه تلاش می‌کند با بهره‌گیری از مرور نظام‌مند مطالعات، تجارب جهانی و دیدگاه‌های متخصصان، الگویی بومی و علمی برای برنامه درسی سواد رسانه‌ای ارائه دهد.

روش‌شناسی

روش پژوهش آمیخته بود؛ در بخش کیفی طراحی برنامه درسی سواد رسانه‌ای در دوره ابتدایی با استفاده از روش سنتزپژوهی بر اساس مدل قیاس و مبتنی بر الگوی کلان و جهت اعتباریابی، اطلاعات به دست آمده در اختیار متخصصین حوزه برنامه‌ریزی درسی و مدیریت رسانه و اطلاعات قرار گرفت. حوزه پژوهش در سنتزپژوهی و در راستای طراحی برنامه درسی سواد رسانه‌ای، متون مرجع پیرامون سواد رسانه‌ای و آموزش سواد رسانه‌ای در محدوده سال‌های ۲۰۱۰ تا ۲۰۲۵ بود. جامعه آماری در راستای اعتباریابی مؤلفه‌های شناسایی شده برنامه درسی سواد رسانه‌ای حاصل از سنتزپژوهی، و همچنین جهت اعتباریابی الگو متخصصین حوزه برنامه‌ریزی درسی و مدیریت رسانه و اطلاعات بود. نمونه در بخش سنتزپژوهی به شیوه هدفمند و در بخش کمی و جهت اعتباریابی گروه ۱۰ نفره از متخصصین حوزه برنامه‌ریزی درسی و مدیریت رسانه و اطلاعات بود که به صورت هدفمند ملاک محور انتخاب شدند. روش جمع‌آوری اطلاعات به منظور انجام سنتزپژوهی، کتابخانه‌ای و ابزار پژوهش در مرحله سنتزپژوهی، فیش‌برداری و در مرحله اعتباریابی، پرسشنامه‌های محقق ساخته بود. تحلیل داده‌ها در بخش کیفی با استفاده از روش سنتزپژوهی و در بخش کمی از نسبت روایی محتوایی (CVR) و از طریق ضریب لاوشه انجام شد. در بحث ملاحظات اخلاقی به آزمودنی‌ها اطمینان داده شد که این سوالات صرفاً جنبه پژوهشی دارد و نیاز به نوشتن نام و نام خانوادگی نیست. از سویی شرکت آزمودنی‌ها در پژوهش آزادانه و هیچ اجباری در کار نیست. همچنین به آزمودنی‌ها اطمینان داده شد که هر وقت که تمایل داشتند می‌توانند جلسات آموزش را ترک نمایند.

به منظور دستیابی به طراحی الگوی برنامه درسی سواد رسانه‌ای در دوره ابتدایی آموزش و پرورش عراق، در مرحله اول پس از آشنایی با داده‌ها و استخراج اطلاعات منابع، تحلیل و ترکیب یافته انجام شد که نتایج آن در جدول ۱ به صورت تفصیلی قابل مشاهده است.

جدول ۱. مفاهیم شناسایی شده جهت طراحی الگوی برنامه درسی سواد رسانه‌ای در دوره ابتدایی

مؤلفه‌های شناسایی شده		زیرمؤلفه‌های شناسایی شده	
توانمندسازی دانش آموزان	قابلیت شناختی	افزایش آگاهی رسانه‌ای	
		اصلاح ارزش‌ها و نگرش‌های رسانه‌ای	
		آموزش تحلیل و تعدیل احساسات	
		تقویت مهارت اجتماعی	
		یکپارچه سازی قابلیت‌های اکتسابی	
دستیابی به فرهنگ رسانه‌ای			
سیاست گذاری‌های منطقه‌ای و ملی	هوشمندسازی مدارس	تأمین مواد و منابع آموزشی	بازآفرینی چارچوب درسی
			تدوین کتاب درسی
			سواد رسانه‌ای
			بر اساس اسناد فرادستی
			بر اساس فلسفه
بر اساس اصول یادگیری		به تناسب شرایط محلی و منطقه‌ای	
نیازسنجی و تأمین امکانات آموزشی و کمک آموزشی رسانه‌ای	توانمندسازی معلمان	آموزش سواد رسانه‌ای	تقویت سواد رسانه‌ای عمومی
			تقویت سواد رسانه‌ای تخصصی
			تقویت سواد رسانه‌ای اخلاقی
			آموزش ساخت رسانه جدید
			تقویت اخلاق حرفه‌ای
بهبودی کارورزی			
بهبودی ساختار سازمانی			
آموزش خانواده			
ایجاد نهادهای نظارتی	ارزیابی دائم معلمان	ارزیابی محتوای برنامه درسی و آموزشی	
		توسعه تحقیقات آموزش رسانه‌ای	
		دسترسی به رسانه	
		چگونگی استفاده از رسانه	
		توانایی استنتاج معانی	
آموزش مصرف کارکردی	ارتقاء آگاهی رسانه‌ای	تقویت درک رسانه	
		توانایی فنی	
		توانایی فنی سخت افزاری	
		توانایی فنی نرم افزاری	
		تفکر مراقبتی	
تقویت تعهد و مسئولیت پذیری			
تقویت انگیزه			
مشارکت فعال			
آموزش مصرف انتقادی	توانایی انتخاب محتوا	آموزش استفاده منتقدانه	
		تقویت درک و فهم انتقادی	

آموزش مهارت حل مسأله

تقویت زیباشناختی

توانایی تجزیه و

تحلیل محتوا

قابلیت مقایسه محتوا

قابلیت باز ترکیب محتوا

تقویت فراشناخت

تعیین ارزش‌ها و جهان بینی

ارزش‌ها و اخلاقیات

تقویت اخلاقیات و اصلاح ارزش‌ها

مهارت فنی تولید محتوا

آموزش مهارت تولید محتوا

مهارت شخصی در تولید پیام

آموزش تولید-مصرف

کارکردی

آموزش قابلیت اشتراک گذاری

آموزش قابلیت بازنمایی

قابلیت آزمونگری دائم تولیدات

ارتقاء هوش جمعی

آموزش مهارت‌های اجتماعی

توانایی تشخیص واقعیت

ارائه ایده خلاقانه و نوآورانه

آموزش تولید-مصرف انتقادی

پیوسته بودن آموزش

مرحله‌ای بودن آموزش

آموزش بلندخوانی

آموزش مبتنی بر تکنولوژی

آموزش مبتنی بر تکنیک چند رسانه‌ای بودن

آموزش مبتنی بر شیوه‌های نوین آموزشی

آموزش مبتنی بر ساخت گرایی

آموزش مبتنی بر مهارت‌های روانشناختی

آموزش مبتنی بر بازی

یادگیری شخصی‌سازی شده

یادگیری فعال

ارزیابی دانش و اطلاعات قبلی

ارزیابی درجه دستیابی به اهداف هر مرحله

نیازها

شایستگی شناختی

ویژگی‌های اجتماعی/عاطفی

انعطاف پذیری زمانی

انعطاف پذیری مکانی

فعالیت‌های معلم

(روش تدریس)

تکنیک‌های

تدریس

فعالیت‌های دانش

آموزان

ارزشیابی

گروه‌بندی

ویژگی‌های فردی

زمان

فضا

راهنماهای یادگیری-یادگیری

نتایج نشان داد که طراحی الگوی برنامه درسی سواد رسانه‌ای در دوره ابتدایی آموزش و پرورش عراق به تفکیک شامل عناصر برنامه‌ریزی (اهداف، محتوا، راهبردهای یادگیری-یاددهی، ارزشیابی، گروه بندی، زمان و مکان) بوده است.

به منظور اعتباریابی الگوی برنامه درسی سواد رسانه‌ای در دوره ابتدایی تدوین شد و در اختیار ده متخصص قرار گرفت و از آن‌ها درخواست شد تا پس از مطالعه، نظراتشان را راجع به ساختار، فرایند و محتوای هر یک از مراحل، در قالب پرسشنامه نظرسنجی که همراه با الگوی تدوین شده در اختیار هر یک از متخصصان قرار گرفته بود، ارائه کنند. همچنین در ادامه فرم ارزیابی محتوایی و تخصصی، درخواست شده بود تا پیشنهادات و نظرات اصلاحی هر یک از متخصصان در جهت ارتقاء محتوا، ساختار و فرایند الگوی برنامه درسی سواد رسانه‌ای در دوره ابتدایی را ارائه نمایند. در مرحله بعد نظرات تخصصی ده متخصص بررسی شده و نظرات اصلاحی آن‌ها درباره الگو اعمال شده و الگوی نهایی آماده شد.

جدول ۲. نظر متخصصان و صاحب نظران در مورد اجزا و کفایت کلی الگوی برنامه درسی سواد رسانه‌ای در دوره ابتدایی

ضریب توافق	CVR	تعداد پاسخ‌های بسیار ضروری	اجزای الگوی برنامه درسی سواد رسانه‌ای در دوره ابتدایی		
۱۰۰	۱	۱۰	افزایش آگاهی و اصلاح نگرش مطابق با اصول منطقی‌گرایی	توانمندسازی	۱.۳.۱
۸۰	۰/۶	۸	تقویت کنترل هیجانات	دانش آموزان	
۹۰	۰/۸	۹	تقویت مهارت اجتماعی	دوره ابتدایی	
۷۰	۰/۴	۷	یکپارچه‌سازی قابلیت‌های شناختی، هیجانی و اجتماعی		
۹۰	۰/۸	۹	تقویت سواد رسانه‌ای معلمان در ابعاد عمومی، تخصصی، اخلاقی و ساخت رسانه جدید	توانمندسازی معلمان دوره ابتدایی	
۸۰	۰/۶	۸	تقویت اخلاق حرفه‌ای معلمان		
۹۰	۰/۸	۹	بهبودی آموزش معلمان		
۹۰	۰/۸	۹	دستیابی به فرهنگ رسانه‌ای	کلی	
۹۰	۰/۸	۹	ارتقاء آگاهی رسانه‌ای (آموزش دسترسی چگونگی استفاده بر اساس عینی‌گرایی)	آموزش عینی مصرف کارکردی	
۹۰	۰/۸	۹	تقویت درک رسانه (تقویت استنتاج عینی منطقی و آموزش فنی نرم افزاری و سخت افزاری مطابق با سطح شناختی دانش آموزان)		
۸۰	۰/۶	۸	تفکر مراقبتی		۱.۳.۲
۸۰	۰/۶	۸	تقویت تعهد و مسئولیت‌پذیری		
۸۰	۰/۶	۸	تقویت انگیزه		
۹۰	۰/۸	۹	مشارکت فعال		
۹۰	۰/۸	۹	آموزش استفاده منتقدانه	تقویت توانایی انتخاب	
۹۰	۰/۸	۹	تقویت درک و فهم انتقادی	محتوا مطابق با اصول	
۹۰	۰/۸	۹	آموزش مهارت حل مسأله	منطقی و عینی‌گرایی	
۹۰	۰/۸	۹	تقویت زیباشناختی		
۹۰	۰/۸	۹	توانایی تحلیل و انتخاب محتوا	تقویت توانایی تجزیه و	
۹۰	۰/۸	۹	قابلیت مقایسه محتوا	تحلیل محتوا متناسب	
۹۰	۰/۸	۹	قابلیت باز ترکیب محتوا	با سطح شناختی	۱.۳.۳
۹۰	۰/۸	۹	تقویت دانش فراشناختی دانش آموزان		
۹۰	۰/۸	۹	تعیین ارزش‌ها و جهان بینی زمینه‌ای	تعیین و اصلاح	
۹۰	۰/۸	۹	تقویت اخلاقیات و اصلاح ارزش‌های زمینه‌ای	ارزش‌ها و اخلاقیات	
				زمینه‌ای	
۸۰	۰/۸	۸	آموزش مهارت فنی تولید محتوا	آموزش مهارت تولید	
۹۰	۰/۸	۹	آموزش مهارت شخصی تولید پیام	محتوا متناسب با سطح شناختی	
۸۰	۰/۶	۸	آموزش عینی قابلیت اشتراک گذاری		
				آموزش تولید-مصرف کارکردی بر اساس اصول منطقی	

آموزش، تربیت و توسعه پایدار

آموزش عینی قابلیت بازنمایی	۹	۰/۸	۹۰
قابلیت آزمونگری دائم تولیدات و توضیح منطق آن	۹	۰/۸	۹۰
ارتقاء هوش جمعی	۷	۰/۸	۷۰
آموزش مهارت‌های اجتماعی از طریق ایفای نقش و گروه همسالان	۹	۰/۸	۹۰
توانایی تشخیص واقعیت و پرورش تفکر انتزاعی	۹	۰/۸	۹۰
آموزش خلاقیت و نوآوری	۹	۰/۸	۹۰
فعالیت‌های معلم در راستای آموزش سواد رسانه‌ای (روش تدریس)	۸	۰/۶	۸۰
پیوسته بودن آموزش سواد رسانه‌ای	۸	۰/۶	۸۰
مرحله‌ای بودن آموزش سواد رسانه‌ای (۴ مرحله)	۸	۰/۶	۸۰
در نظر گرفتن زمینه خانوادگی دانش آموزان	۷	۰/۴	۷۰
تکنیک‌های تدریس	۸	۰/۶	۸۰
آموزش مبتنی بر تکنولوژی با تأکید بر تکنیک چندرسانه‌ای	۷	۰/۸	۷۰
آموزش مبتنی بر شیوه‌های نوین آموزشی	۸	۰/۶	۸۰
آموزش مبتنی بر ساخت گرایی	۸	۰/۶	۸۰
آموزش مبتنی بر مهارت‌های روانشناختی	۸	۰/۶	۸۰
آموزش مبتنی بر بازی	۹	۰/۸	۹۰
یادگیری شخصی‌سازی شده	۸	۰/۶	۸۰
یادگیری فعال	۹	۰/۸	۹۰
ارزیابی دانش و اطلاعات قبلی دانش‌آموزان	۹	۰/۸	۹۰
ارزیابی درجه دستیابی به اهداف هر مرحله	۹	۰/۸	۹۰
ارزیابی معلمان	۸	۰/۶	۸۰
ارزیابی محتوای برنامه درسی و آموزشی	۹	۰/۸	۹۰
نیازها و علایق	۸	۰/۶	۸۰
شایستگی شناختی (سطوح تفکر و میزان آگاهی)	۸	۰/۶	۸۰
ویژگی‌های اجتماعی/عاطفی دانش‌آموزان	۸	۰/۶	۸۰
اصلاح مداوم چارچوب درسی سواد رسانه‌ای دوره ابتدایی	۸	۰/۶	۸۰
تدوین کتاب درسی	۸	۰/۶	۸۰
بر اساس اسناد فرادستی	۸	۰/۶	۸۰
بر اساس فلسفه	۸	۰/۶	۸۰
بر اساس اصول یادگیری	۸	۰/۶	۸۰
به تناسب شرایط محلی و منطقه‌ای	۸	۰/۶	۸۰
تأمین امکانات آموزشی و کمک آموزشی رسانه‌ای برای دانش آموزان دوره ابتدایی	۹	۰/۸	۹۰
تأمین کتاب‌های داستان مبتنی بر سواد رسانه‌ای	۹	۰/۸	۹۰
تأمین ابزارهای پردازش اطلاعات	۹	۰/۸	۹۰
توسعه تحقیقات در حیطه آموزش رسانه‌ای	۹	۰/۸	۹۰
انعطاف پذیری زمانی	۷	۰/۴	۷۰
انعطاف پذیری مکانی	۷	۰/۴	۷۰
الگوی برنامه درسی سواد رسانه‌ای دوره ابتدایی	۹	۰/۸	۹۰

راهنمای یاددهی-یادگیری

ارزیابی

گروه‌بندی

منابع و امکانات مورد نیاز

زمان

فضا

اجزایی که CVR آن‌ها ۰/۴ یا بزرگتر از ۰/۴ و درصد توافق آن‌ها ۷۰٪ یا بزرگتر از ۷۰٪ بود به عنوان عناوین اصلی برنامه درسی سواد رسانه‌ای دوره ابتدایی در نظر گرفته شد. نتایج حاصل از این بخش، بیانگر سودمندی و قابلیت اجرایی الگوی پیشنهادی است.

بحث و نتیجه‌گیری

نتایج این پژوهش نشان داد که الگوی طراحی شده برای برنامه درسی سواد رسانه‌ای در دوره ابتدایی عراق توانسته است ابعاد کلیدی آموزش رسانه‌ای از جمله اهداف، محتوا، راهبردهای یاددهی-یادگیری، ارزشیابی، گروه‌بندی، زمان و مکان را دربرگیرد و از نظر متخصصان حوزه برنامه‌ریزی درسی و مدیریت رسانه و اطلاعات از سطح بالای اعتبار برخوردار باشد. کسب توافق ۹۰ درصدی میان متخصصان تأیید می‌کند که اجزای استخراج‌شده از سنتز پژوهی با نیازهای آموزشی و فرهنگی عراق همخوانی دارد و می‌تواند مبنای توسعه برنامه‌های آموزشی رسمی در این حوزه قرار گیرد. این یافته با رویکردهای نوین طراحی برنامه درسی که بر استفاده از شواهد پژوهشی و بازخورد ذی‌نفعان در فرایند توسعه تأکید دارند، همسو است (Hosseini et al., 2021).

بررسی بخش اهداف و محتوای الگوی طراحی شده نشان داد که این دو عنصر با توجه به مقتضیات فرهنگی و تحولات فناورانه عراق تدوین شده‌اند. این رویکرد با دیدگاه (Bayar et al., 2024) همخوان است که بیان می‌کند برنامه‌های سواد رسانه‌ای در کودکان باید از مرحله شناختی آغاز شده و تا توسعه مهارت‌های تحلیلی و تفسیری گسترش یابند. همچنین، توجه به مراحل رشد شناختی و فراشناختی در طراحی محتوای آموزشی، با یافته‌های (Schneider et al., 2022) و (Theobald, 2021) هم‌راستاست که نشان داده‌اند ارتقای آگاهی فراشناختی در سنین کودکی و نوجوانی می‌تواند فهم انتقادی و خودتنظیمی یادگیری را تقویت کند.

در بخش راهبردهای یاددهی-یادگیری، مدل ارائه‌شده با بهره‌گیری از رویکردهای تعاملی و تلفیقی طراحی شد. این رویکرد با مطالعات (De Leyn et al., 2021) همسو است که تأکید دارد آموزش سواد رسانه‌ای زمانی اثربخش خواهد بود که یادگیری فعال، تحلیل انتقادی پیام‌های رسانه‌ای و تعاملات گروهی بخشی از تجربه دانش‌آموزان باشد. به‌ویژه، یافته‌های (Bilotserkovets et al., 2021) در دوران همه‌گیری کووید-۱۹ نشان می‌دهد که استفاده از محیط‌های دیجیتال و یادگیری مشارکتی می‌تواند انگیزش و مشارکت دانش‌آموزان در تحلیل رسانه را افزایش دهد.

از منظر ارزشیابی، استفاده از رویکردهای کیفی و کمی در مدل پیشنهادی با مطالعاتی مانند (Mallia et al., 2020) و (Nazravisi et al., 2020) هم‌خوان است که بر ضرورت ارزیابی چندبعدی سواد رسانه‌ای تأکید کرده‌اند. در این پژوهش، معیارهای محتوایی و ساختاری از طریق ضریب لاوشه (CVR) بررسی شد که تأیید اعتبار اجزای مدل را ممکن ساخت و این یافته با توصیه‌های (Pak Tinat Mahdiyabadi et al., 2020) هم‌جهت است که بیان می‌کنند مشارکت متخصصان و بهره‌گیری از شاخص‌های علمی روشی مناسب برای بومی‌سازی و پایایی مدل‌های آموزشی است.

همچنین، نتایج به نقش محوری معلمان و توسعه حرفه‌ای آن‌ها اشاره دارد. در واقع، تأکید متخصصان بر ضرورت توانمندسازی معلمان برای اجرای مؤثر برنامه سواد رسانه‌ای همسو با یافته‌های (Korona, 2024) و (Lee et al., 2023) است که نشان می‌دهند بدون تقویت مهارت‌های رسانه‌ای معلمان، آموزش مستقیم به دانش‌آموزان نمی‌تواند به نتایج پایدار منجر شود. این امر با دیدگاه (Sultan et al., 2023) نیز هم‌راستاست که توسعه برنامه‌های درسی نوین باید با توانمندسازی معلمان و ایجاد زیرساخت‌های پشتیبان همراه باشد.

علاوه بر این، یافته‌ها حاکی از اهمیت ایجاد رویکردهای میان‌رشته‌ای در طراحی برنامه درسی سواد رسانه‌ای است. مدل پیشنهادی تلاش کرده تا فراتر از آموزش صرف مهارت‌های رسانه‌ای، ارتباط این حوزه را با دروس زبان، مطالعات اجتماعی و مهارت‌های زندگی برقرار کند. این نگرش با نتایج (Kwon & Sung, 2024) و (Lähdesmäki & Maunula, 2023) همخوان است که معتقدند گنجاندن سواد رسانه‌ای در بافت‌های میان‌رشته‌ای می‌تواند همزمان بر رشد تفکر انتقادی، مهارت‌های ارتباطی و هویت شهروندی دیجیتال تأثیر مثبت داشته باشد.

از دیگر نقاط قوت مدل ارائه شده، توجه به عدالت آموزشی و امکان پیاده سازی در مناطق مختلف عراق است. این نکته با یافته های (Shariati et al., 2024) و (Sheikhabadi et al., 2024) همخوان است که بر ضرورت طراحی برنامه های منعطف و سازگار با شرایط اجتماعی و اقتصادی متفاوت تأکید دارند. همچنین، در سطح سیاست گذاری آموزشی، مدل پیشنهادی می تواند با اسناد تحول دیجیتال و آموزش مجازی همراستا شود، موضوعی که در پژوهش (Ebrahim Aziz Al-Zarji et al., 2024) به عنوان یک نیاز فوری در آموزش و پرورش عراق مطرح شده است.

تحلیل مقایسه ای با سایر کشورها نشان می دهد که الگوی ارائه شده می تواند همپای روندهای جهانی در زمینه آموزش سواد رسانه ای حرکت کند. برای مثال، (Akmatova et al., 2025) نشان می دهد که طراحی برنامه های سواد رسانه ای در مدارس نیازمند ترکیب روش های پژوهش محور و توجه به بافت فرهنگی است؛ همان رویکردی که در این پژوهش اتخاذ شده است. همچنین مرور سیستماتیک پژوهش های بین المللی (Kutlu-Abu & Arslan, 2023) نشان می دهد که تحقیقات اخیر به سمت طراحی چارچوب های جامع و با قابلیت انطباق در محیط های محلی حرکت کرده اند؛ مسیری که این مطالعه در بستر عراق دنبال کرده است.

به طور کلی، نتایج نشان می دهد که استفاده از سنتز پژوهی به عنوان رویکردی مبتنی بر شواهد و مشارکت متخصصان در مرحله اعتبارسنجی توانسته است مدلی متناسب با نیازهای آموزش ابتدایی عراق ایجاد کند. این دستاورد می تواند پایه ای برای اجرای برنامه های آموزشی نوین، افزایش آگاهی رسانه ای دانش آموزان، ارتقای نقش معلمان به عنوان مربیان سواد رسانه ای و در نهایت تقویت قدرت تحلیل و مسئولیت پذیری رسانه ای در نسل های آینده باشد (Chryssanthopoulou, 2025; Robbets, 2023).

یکی از محدودیت های پژوهش حاضر، حجم نسبتاً کوچک جامعه متخصصان شرکت کننده در مرحله اعتبارسنجی بود که به دلیل دشواری دسترسی به متخصصان حوزه برنامه ریزی درسی و مدیریت رسانه در عراق رخ داد. همچنین، بخش سنتز پژوهی به بازه زمانی مشخصی از مطالعات (۲۰۱۰ تا ۲۰۲۵) محدود شد که ممکن است برخی منابع یا رویکردهای نوظهور خارج از این بازه را نادیده گرفته باشد. محدودیت دیگر، اجرای این مطالعه در بستر فرهنگی و آموزشی عراق بود که ممکن است قابلیت تعمیم مستقیم مدل به دیگر کشورها یا جوامع با ساختار آموزشی متفاوت را کاهش دهد.

پژوهشگران آینده می توانند با استفاده از روش های کمی گسترده تر، اعتبار مدل را با مشارکت تعداد بیشتری از معلمان، مدیران و سیاست گذاران آموزشی بررسی کنند. همچنین انجام مطالعات طولی برای ارزیابی تأثیر اجرای مدل طراحی شده بر مهارت های رسانه ای دانش آموزان و تغییرات نگرشی آنها در طول زمان می تواند به غنای ادبیات علمی کمک کند. ترکیب این مدل با برنامه های توسعه حرفه ای معلمان و آزمون اثربخشی آن در محیط های آموزشی گوناگون نیز مسیری ارزشمند برای تحقیقات آینده است.

سیاست گذاران و طراحان آموزشی می توانند از مدل اعتبارسنجی شده این پژوهش به عنوان نقشه راه برای تدوین برنامه های درسی رسمی و غیررسمی سواد رسانه ای در مدارس ابتدایی عراق استفاده کنند. همچنین، نهادهای آموزش معلمان می توانند با طراحی دوره های آموزشی مبتنی بر این مدل، معلمان را در پیاده سازی مؤثر مفاهیم و مهارت های رسانه ای توانمند سازند. علاوه بر این، همکاری میان وزارت آموزش و پرورش و نهادهای فعال در حوزه رسانه و فناوری می تواند زیرساخت های لازم برای تولید محتوای آموزشی مناسب و سازگار با فرهنگ و ارزش های محلی را فراهم کند.

مشارکت نویسندگان

در نگارش این مقاله تمامی نویسندگان نقش یکسانی ایفا کردند.

تعارض منافع

در انجام مطالعه حاضر، هیچ‌گونه تضاد منافی وجود ندارد.

موازن اخلاقی

در انجام این پژوهش تمامی موازن و اصول اخلاقی رعایت گردیده است.

شفافیت داده‌ها

داده‌ها و مآخذ پژوهش حاضر در صورت درخواست از نویسنده مسئول و ضمن رعایت اصول کپی رایت ارسال خواهد شد.

حامی مالی

این پژوهش حامی مالی نداشته است.

Extended Abstract

Introduction

The rapid expansion of digital media and its deep penetration into the daily lives of children have transformed the educational landscape, creating both opportunities and challenges for primary education systems. Today's students are immersed in a complex media environment where they encounter vast streams of information, images, and persuasive messages that can influence their cognitive, emotional, and social development (Bayar et al., 2024). Without adequate critical skills, young learners remain vulnerable to misinformation, harmful stereotypes, and manipulative content (Akmatova et al., 2025). Media literacy, defined as the ability to access, analyze, evaluate, and create media content, has emerged as an essential twenty-first-century competency (Celik et al., 2021). Scholars argue that the foundations of critical and self-regulated learning begin in early schooling, making the primary stage pivotal for shaping reflective and responsible media users (Schneider et al., 2022; Theobald, 2021).

Despite increasing recognition of the importance of media literacy, many education systems struggle to design coherent and culturally responsive curricula (Hosseini et al., 2021). In Iraq, efforts to integrate media literacy into schooling remain fragmented and lack a scientifically validated framework (Ebrahim Aziz Al-Zarji et al., 2024). Existing initiatives often rely on imported models that fail to consider local cultural values, socio-political realities, and the specific cognitive and emotional needs of Iraqi children (Sheikhabadi et al., 2024). Meanwhile, global evidence underscores that effective media literacy programs must combine context-sensitive curriculum development with teacher empowerment and interactive pedagogies (Korona, 2024; Lee et al., 2023).

Scholarly work also highlights the role of interdisciplinary integration, connecting media literacy with language arts, social studies, and citizenship education (Kwon & Sung, 2024; Lähdesmäki & Maunula, 2023). Moreover, curriculum design should go beyond transferring technical skills and aim to foster social capital, participatory citizenship, and ethical content creation (Nazravis et al., 2020; Pak Tinat Mahdiyabadi et al., 2020). Emerging frameworks emphasize research-driven and evidence-based development processes, including systematic review of literature and stakeholder validation, to ensure that educational interventions are robust and adaptable (Chryssanthopoulou, 2025; Kutlu-Abu & Arslan, 2023). Building upon these insights, the present study aimed to design and validate a media literacy curriculum model tailored for Iraq's primary education, using a rigorous synthesis of global scholarship and expert consultation.

Methods and Materials

This study adopted a mixed-method design consisting of a qualitative synthesis phase and a quantitative validation phase. In the first phase, a systematic research synthesis was conducted to collect and analyze scholarly sources on media literacy and media literacy education published between 2010 and 2025. Using an analogy-based approach guided by Klein's model of curriculum development, essential components of a media literacy curriculum for primary education were identified. These components included instructional goals, content frameworks, teaching and learning strategies, assessment mechanisms, and structural elements such as grouping, time allocation, and learning settings.

In the second phase, validation of the proposed curriculum model was performed through expert evaluation. Ten specialists in curriculum planning and media and information management were purposefully selected based on their expertise and professional experience. Research instruments included note-taking sheets for the synthesis phase and researcher-designed questionnaires for validation. Data analysis employed qualitative coding during the synthesis phase and quantitative techniques, specifically the Content Validity Ratio (CVR) calculated using Lawshe's formula, during the validation phase.

Findings

The qualitative synthesis yielded a comprehensive curriculum model for media literacy in Iraqi primary education. The model comprised seven interrelated dimensions: clearly articulated objectives, culturally relevant and developmentally appropriate content, interactive and participatory teaching-learning strategies, authentic assessment tools, flexible grouping approaches, time allocation frameworks adapted to the primary school context, and context-sensitive learning environments.

Expert validation revealed strong consensus regarding the relevance and applicability of the identified components. The content validity analysis indicated that 90 percent of the consulted experts agreed with the proposed structure and believed it adequately addressed both global standards and local educational needs. They particularly endorsed the emphasis on critical thinking, metacognitive skill development, and the integration of social and ethical perspectives within the curriculum. Experts also highlighted the appropriateness of aligning the model with the cognitive development stages of primary-level learners and embedding opportunities for experiential and project-based learning.

Additionally, the experts validated the focus on teacher empowerment as an essential prerequisite for successful implementation. The model was recognized as adaptable for diverse Iraqi contexts, including rural and urban schools, and sensitive to the sociocultural variations across regions. The combination of interactive strategies, interdisciplinary linkages, and locally relevant content was considered a distinguishing feature of the model.

Discussion and Conclusion

The study's findings demonstrate the feasibility and importance of developing a locally grounded yet globally informed media literacy curriculum for primary education. The high level of expert consensus supports the model's cultural adaptability and theoretical rigor, aligning with the argument that context-sensitive frameworks can better equip students to navigate complex media ecosystems (Hosseini et al., 2021). By integrating cognitive, metacognitive, and ethical dimensions of media use, the model responds to international calls for holistic approaches to media literacy education (Schneider et al., 2022; Theobald, 2021).

One of the model's key strengths is its emphasis on interactive and experiential learning strategies. This is consistent with evidence showing that active engagement and peer collaboration enhance students' critical evaluation of media and foster deeper understanding (Bilotserkovets et al., 2021; De Leyn et al., 2021). Similarly, embedding interdisciplinary connections supports broader competencies, such as participatory citizenship and digital responsibility, which global scholarship views as essential outcomes of media literacy programs (Kwon & Sung, 2024; Lähdesmäki & Maunula, 2023).

The validation process also underscores the importance of empowering teachers to effectively integrate media literacy into their classrooms. Research has repeatedly shown that teachers' competence and confidence in using digital resources strongly influence program success (Korona, 2024; Lee et al., 2023; Sultan et al., 2023). By including teacher development as a structural consideration, the model addresses one of the most persistent barriers to implementing innovative curricula in developing educational systems.

Another significant contribution of this study lies in its methodological approach. Combining systematic synthesis with expert validation provides both theoretical robustness and practical relevance. This dual-phase strategy reflects best practices identified in global curriculum research, where evidence-based design and iterative stakeholder engagement are essential for producing sustainable and contextually appropriate educational innovations (Chryssanthopoulou, 2025; Kutlu-Abu & Arslan, 2023).

Ultimately, the proposed curriculum model offers a practical and adaptable framework for integrating media literacy into Iraq's primary education system. It not only supports students' critical engagement with media but also empowers teachers and aligns with national educational modernization efforts (Ebrahim Aziz Al-Zarji et al., 2024; Sheikhabadi et al., 2024). By fostering early critical thinking, ethical media participation, and social responsibility, this approach can contribute to shaping resilient, informed, and active citizens capable of navigating an increasingly digital world. The model thus provides a foundation for both policy and practice, guiding education authorities in Iraq toward a sustainable strategy for media literacy development.

References

- Akmatova, A., Pakhyrova, Z., & Keneshbekova, A. (2025). Media Literacy Education in High Schools. 30-37. <https://doi.org/10.52773/tsuull.conf.2025.tdmr4354>
- Bayar, C., Su, H., & Alatengsuhe, A. (2024). Current Status of Media Literacy Education for Children. *Advances in Social Behavior Research*, 8, 26-31. <https://doi.org/10.54254/2753-7102/8/2024064>
- Bilotserkovets, M., Fomenko, T., Gubina, O., Klochkova, T., Lytvynko, O., & et al. (2021). Fostering Media Literacy Skills in the EFL Virtual Classroom: A Case Study in the COVID-19 Lockdown Period. *International Journal of Learning, Teaching and Educational Research*, 20(2), 251-269. <https://doi.org/10.26803/ijlter.20.2.14>
- Celik, I., Muukkonen, H., & Dogan, S. (2021). A model for understanding new media literacy: Epistemological beliefs and social media use. *Science Research*, 43(2), 11-25. <https://doi.org/10.1016/j.lisr.2021.101125>
- Chryssanthopoulou, K. (2025). Media literacy: A bridge between communication and education. *The Future of Communication*. <https://eproceedings.epublishing.ekt.gr/index.php/EFoC/article/view/7928>
- De Leyn, T., Waeterloos, C., De Wolf, R., Vanhaelewyn, B., Ponnet, K., & De Marez, L. (2021). Teenagers' reflections on media literacy initiatives at school and everyday media literacy discourses. *Journal of Children and Media*, 1-19. <https://doi.org/10.1080/17482798.2021.1952463>
- Ebrahim Aziz Al-Zarji, R., Shariatmadari, M., Al-Sharifi, H. J. S., & Agha Kathiri, Z. (2024). Design and Validation of a Conceptual Model for Virtual Education Based on Media Literacy in Cyberspace: A Novel Approach to Teaching Biology in Iraq's Educational System. *Management, Education and Development in the Digital Age*, 1(3), 294-318. <https://doi.org/10.61838/medda.1.3.18>
- Hosseini, B., Goudarzi, A., Kashavarz, S., & Nourani, Z. (2021). Comparative Study and Design of a Conceptual Model of Media Literacy Based on Transformational Education Documents in Iran. *Practical Issues in Islamic Education*, 6(2), 164-133. <https://doi.org/10.52547/qaiie.6.2.133>
- Korona, M. (2024). Teachers' perceptions of media literacy competence during an online professional development. *Journal of Media Literacy Education*, 16(1), 36-49. <https://doi.org/10.23860/JMLE-2024-16-1-3>
- Kutlu-Abu, N., & Arslan, R. (2023). Evolving trend of media literacy research: A bibliometric Analysis. *Journal of Media Literacy Education*, 15(1), 85-98. <https://doi.org/10.23860/JMLE-2023-15-1-7>
- Kwon, Y., & Sung, M. (2024). Exploring Media Literacy Education to Foster Citizenship Under the 2022 Revised Home Economics Curriculum. *Korean Association for Learner-Centered Curriculum and Instruction*, 24(17), 269-286. <https://doi.org/10.22251/jlcci.2024.24.17.269>
- Lähdesmäki, S., & Maunula, M. (2023). Empowering media literacy skills: enhancing student teachers' awareness of new literacy competencies in teacher education. *International Journal of Technology and Inclusive Education*, 12(2). <https://doi.org/10.20533/ijtje.2047.0533.2023.0238>
- Lee, J., Kim, S., Choi, H., Leu, D. J., Forzani, E., Rhoads, C., & Kinzer, C. K. (2023). The impact of media literacy training on teachers' use of digital resources in the classroom 21st century literacies: A policy research agenda. *Journal of Educational Technology & Society*, 26(2), 45-58. <https://doi.org/10.1002/rrq.388>

- Mallia, L., Chirico, A., Zelli, A., Galli, F., Palombi, T., Bortoli, L., Conti, C., Diotaiuti, P., Robazza, C., & Schena, F. (2020). The Implementation and Evaluation of a Media Literacy Intervention about PAES Use in Sport Science Students. *Frontiers in psychology*, 11, 1-10. <https://doi.org/10.3389/fpsyg.2020.00368>
- Nazravisi, H., Yekta Yaar, M., & Qasemi, H. (2020). Designing a Media Literacy Model in Sports. *Communication Research*, 27(102), 121-149. https://cr.iribresearch.ir/article_44617.html
- Pak Tinat Mahdiyabadi, D., Taghipour, F., & Darzaban Rostami, H. (2020). Designing a Model for the Role of Media Literacy in Enhancing Social Capital in Yazd City. *Quarterly Journal of News Sciences*, 34, 137-174. https://www.jccs.ir/article_115358.html
- Robbets, C. (2023). Investigating Belgian parents' digital media literacy in childcare practices: Insights from a qualitative study. *World Media Education Summit* 2023, <https://dial.uclouvain.be/pr/boreal/object/boreal:268024>
- Schneider, W., Tibken, C., & Richter, T. (2022). The development of metacognitive knowledge from childhood to young adulthood: Major trends and educational implications. *Advances in Child Development and Behavior*, 63, 273-307. <https://doi.org/10.1016/bs.acdb.2022.04.006>
- Shariati, F., Niazazari, K., & Jabbary, N. (2024). Presenting a Model for Virtual Education Considering Educational Equity with a Phenomenological Approach in Schools of Golestan Province [Research Article]. *Iranian Journal of Educational Sociology*, 7(1), 66-78. <https://doi.org/10.61838/kman.ijes.7.1.7>
- Sheikhabadi, I., Bagheri, M., & Jahed, H. (2024). Identifying the Supervisory Components of Instructional and Educational Leaders of Primary Schools in order to Providing a Comprehensive Pattern for Iran's Government Education. *Sociology of Education*, 10(1), 295-304. <https://doi.org/10.22034/ijes.2023.2008390.1446>
- Sultan, A., Ahmed, M., & Tanaka, Y. (2023). Evaluating Media Literacy Curriculum Structures in Teacher Education: A Comparative Study. *Comparative Education Review*, 67(2), 134-155. <https://digitalcommons.uri.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=1023&context=jmle>
- Theobald, M. (2021). Self-regulated learning training programs enhance university students' academic performance, self-regulated learning strategies, and motivation: A meta-analysis. *Contemporary Educational Psychology*, 66, 101976. <https://doi.org/10.1016/j.cedpsych.2021.101976>